

X ogólnopolskiej konferencji naukowej z cyklu „**PROBLEMY WSPÓŁCZESNEJ PROFILAKTYKI**” na temat:

**PROFILAKTYKA ZACHOWAŃ RYZYKOWNYCH W POLSCE:
KONCEPCJE, OSIĄGNIĘCIA, PROBLEMY, PERSPEKTYWY**
(Lublin, 14-15 maj 2019 rok)

(streszczenie i słowa kluczowe)

X lat psychologii w Wyższej Szkole Ekonomii i Innowacji – dr hab. prof. WSEI Zbigniew B. Gaś (Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie)

Dziś i jutro polskiej psychologii - dr Teresa Panas (Przewodnicząca Polskiego Towarzystwa Psychologicznego)

Wszystko ma swój czas – prof. dr hab. Stanisława Steuden (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)

Jak kształtować umysł konsumenta, aby zwiększyć sukces firmy – prof. dr hab. Andrzej Falkowski (SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny w Warszawie)

Zalety i wady „Stress Inoculation Training” M. E. Jaremki: Perspektywa temperamentalna i neurotyczno-kompensacyjna – prof. dr hab. Jan Terelak (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)

Ukryte „teorie” natury ludzkiej – implikacje dla profilaktyki – dr hab. prof. UMCS Dorota Turska (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

Jakość relacji międzyosobowych jako wyjaśnienie tendencji do zachowań ryzykownych – dr hab. prof. UKSW Henryk Gasiul (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)

Pojęcie zachowań ryzykownych jest bardzo pojemne i obejmuje nie tylko strategie wyboru stylu życia oraz radzenia sobie z problemami życiowymi w sposób bardziej lub mniej korzystny z punktu widzenia dobrostanu i jakości życia jednostkowego. Obejmuje ono w gruncie rzeczy najpełniej dokonywane wybory związane z zawodem, stylem egzystencji, byciem z drugim człowiekiem, etc. To wszystko stanowi swoiste zaplecze egzystencjalne i

pozwala w sposób bardziej lub mniej ryzykowny kreować style radzenia sobie z warunkami życia. W tym kontekście istotne staje się pytanie o to, jaki fundament stanowiłby najbardziej pożądane zaplecze, zabezpieczające przed wkraczaniem w możliwe strefy zachowań ryzykownych. Właściwe być może staje się wskazanie na specyficzną ludzką kondycję czy też specyfikę naszej natury osobowej, w której odnajdujemy jakąś szczególną formę wyjaśnienia podatności na podejmowanie zachowań ryzykownych. Jakość relacji z innymi, jako coś istotowo kreującego osobę być może staje się fundamentem pozwalającym pełniej rozpoznać przyczyny podejmowania zachowań ryzykownych. Jakość relacji międzyosobowych pozwala na zyskanie czegoś kluczowego dla każdego człowieka, a mianowicie wartości własnej osoby. Relacje międzyosobowe nie zapewniające lub nie dające szans na osiągnięcie godności osobowej mogą stanowić swego rodzaju diatezę, która powiązana ze zdarzeniami stresogennymi może dość łatwo doprowadzić do wejścia w rozmaite strefy zachowań ryzykownych. Wyakcentowanie tego aspektu być może pozwala lepiej wyjaśniać czy rozumieć zasadność i zakres oddziaływań profilaktycznych. Słowa kluczowe: relacje międzyosobowe, wartość osoby, zachowania ryzykowne

Znaczenie dystrybucji zasobów w profilaktyce zachowań ryzykownych – dr hab. prof. KUL JPII Iwona Niewiadomska (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie)

Czy potrzebujemy autorytetów? Ewaluacja ogólnopolskiej kampanii edukacyjno-profilaktycznej „Bądźmy poszukiwaczami autorytetu – dr Karolina Kmieciak-Jusięga (Akademia Ignatianum w Krakowie)

High Sensitive Person Scale (HSPS-P) – własności psychometryczne polskiej wersji skali do pomiaru wysokiej wrażliwości – dr Monika Baryła-Matejczuk (Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie)

Impulsywność a podejmowanie zachowań ryzykownych przez młodzież ze szkół ponadpodstawowych – dr Grzegorz Kata (Wyższa szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie)

Wysoka impulsywność może wiązać się z występowaniem zaburzeń i zachowań problemowych. Wśród nich znajdują się uzależnienie od hazardu, tendencje samobójcze, stosowanie przemocy, uzależnienia od substancji psychoaktywnych, ryzykowne zachowania seksualne (Hamilton, i in. 2015). Impulsywność odgrywa również istotną rolę podejmowaniu zachowań dysfunkcyjnych, ryzykownych dla zdrowia i prawidłowego rozwoju, w okresie dorastania (Romer, i in. 2009). Celem referatu jest określenie roli impulsywności jako indywidualnego czynnika powiązanego z podejmowaniem przez młodzież zachowań problemowych.

Słowa kluczowe: impulsywność, zachowania problemowe, adolescencja, profilaktyka

Obraz samego siebie a postawy wobec seniorów u dorastającej młodzieży – dr hab. prof. WSEI Wiesław Kowalski, ks. dr Jacek Łukasiewicz (Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie)

Opieka wspólna-naprzemienna nad dziećmi jako forma profilaktyki zachowań ryzykownych w rodzinach rozbitych – mgr Krzysztof Kokoszka (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie)

Przemoc seksualna wobec dzieci. Perspektywa sprawców – dr Marcin Bednarczyk (Wyższa Szkoła Handlowa w Radomiu)

Innowacje pedagogiczne a cyberzagrożenia – mgr Magdalena Słowik (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie)

Profilaktyka pozytywna – analiza optymistyczna i krytyczna – dr Sławomir Kania (Uniwersytet Opolski w Opolu)

Psychospołeczne zasoby odpornościowe a funkcjonowanie społeczne pacjentów z reumatoidalnym zapaleniem stawów – dr Anna Mazur, dr hab. Tomasz Saran (Klinika Rehabilitacji z Pododdziałem Rehabilitacji Neurologicznej, Instytut Medycyny Wsi im. W. Chodźki w Lublinie)

Wstęp: Reumatoidalne zapalenie stawów (RZS) to reumatyczna choroba zapalna o podłożu autoimmunologicznym, która często prowadzi do niepełnosprawności oraz przedwczesnej śmierci. Symptomy chorobowe często wywołują u pacjentów silny stres, co w efekcie może dezorganizować ich funkcjonowanie społeczne, definiowane jako zdolność do wywiązywania się z pełnionych ról społecznych oraz sprawność w podejmowaniu i realizacji aktywności zadaniowej. Istotnymi czynnikami sprzyjającymi radzeniu sobie z napotkanymi wyzwaniem są psychospołeczne zasoby odpornościowe, a zatem intrapersonalne i społeczne właściwości jednostki, do których należy samoocena, poczucie skuteczności i otrzymywane wsparcie społeczne.

Cel badań: Określenie zależności występujących pomiędzy psychospołecznymi zasobami odpornościowymi a funkcjonowaniem społecznym pacjentów leczonych z powodu RZS.

Materiał i metody: Badaną próbę tworzy 80 kobiet i 80 mężczyzn z rozpoznaniem RZS. W badaniach zastosowano Kwestionariusz SES w pol. adaptacji Dzwonkowskiej,

Lachowicz-Tabaczek i Łaguny (2008), Skalę GSES Schwarzer'a, Jerusalem i Juczyńskiego (2009) oraz Skale SOWS i SSFP Mazur, Humeniuk i Sarana (2016). Obliczenia statystyczne wykonano za pomocą programu IBM SPSS 24 z rozszerzeniem AMOS, wykorzystując współczynnik korelacji liniowej r Pearsona, wielozmienną regresję krokową oraz modelowanie równań strukturalnych SEM.

Wyniki i wnioski: Psychospołeczne zasoby odpornościowe (samoocena, poczucie skuteczności i otrzymywane wsparcie społeczne)wiążą się wprost proporcjonalnie z funkcjonowaniem społecznym pacjentów z rozpoznaniem RZS. Otrzymywane wsparcie społeczne bezpośrednio oraz przy mediującym udziale samooceny i poczucia skuteczności dodatnio wiąże się funkcjonowaniem społecznym badanych. Uzyskane rezultaty badawcze pozwalają wnioskować, że analizowane zasoby pełnią rolę czynników wspierających wywiązywanie się z pełnionych ról społecznych przez osoby leczone z powodu RZS.

Słowa kluczowe: psychospołeczne zasoby odpornościowe, funkcjonowanie społeczne, pacjenci, reumatoidalne zapalenie stawów

Zmiana stylu życia i dobrostanu psychicznego u osób dotkniętych chorobami cywilizacyjnymi zagrażającymi życiu – dr Jacek Olszewski (Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu)

Marihuana – jak przełamać mit „lekkiego narkotyku” – mgr Anna Błaszczuk (Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Łęczycy)

Marihuana jest najpopularniejszym narkotykiem wśród polskiej młodzieży (CBOS 2016, Raport Krajowy KBPN 2016) - w zależności od miejsca zamieszkania i grupy wiekowej jej zażywanie deklaruje od 10 do 23% respondentów. W dobie tzw. leczniczej marihuany konopie postrzegane są przez znaczącą część społeczeństwa jako niewinna używka. Mity narosłe wokół konopi szerzone są przed środki masowego przekazu i środowiska opowiadające się za legalizacją tego narkotyku. Młodzież, omamiona przekazami telewizji i tym, co znajduje na niektórych stronach internetowych, rzadko szuka rzetelnej naukowej wiedzy dotyczącej wpływu zażywania marihuany na organizm człowieka, niebezpieczeństw związanych z jej zażywaniem oraz faktycznym obrazem jej używania w medycynie. Autorka analizuje zjawisko na tle wiedzy i przekonań wśród młodzieży w województwach mazowieckim i łódzkim (powiaty grodziski, pruszkowski i łęczycki). Na tej podstawie wyprowadzono delegacje dla psychoprofilaktyki.

Słowa kluczowe: narkotyki, marihuana, młodzież, profilaktyka, zdrowie

Egzocentryzm a infrahumanizacja w grupach popierających różne partie polityczne – lic. Emil Chwiej (Szkoła Specjalna nr 26 im. Jana Korczaka w Lublinie)

Ryzyko uzależnienia od gry w pokera w ocenie młodych graczy w Polsce – mgr Anna Grzesik (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

Gra w pokera jest popularną formą rozrywki na świecie. Od lat opisywana jest również gra profesjonalna, traktowana jako źródło dochodu. W Polsce obserwuje się duże zainteresowanie pokerem wśród młodych osób znajdujących się na pograniczu adolescencji i dorosłości. Gra w pokera, jak każdy rodzaj hazardu, wiąże się z ryzykiem uzależnienia behawioralnego, prowadzącego do dotkliwych szkód psychicznych, zdrowotnych i społecznych, ujętego zarówno w międzynarodowej klasyfikacji chorób ICD-11, jak i w klasyfikacji zaburzeń psychicznych DSM-V. Prezentacja ma na celu omówienie wyników badań jakościowych z 30 graczami pokerowymi w wieku 19-30 lat, z których połowa to gracze zawodowi, a połowa – gracze rekreacyjni. Wywiady pogłębione częściowo ustrukturyzowane obejmowały obszary tematyczne związane bezpośrednio lub pośrednio z grą w pokera. Respondenci jednoznacznie i jednomyślnie kwalifikowali grę w pokera jako rozrywkę lub pracę, nie biorąc pod uwagę ryzyka uzależnienia. Bagatelizowanie problemu prowadzi do powszechnej, szczególnie u graczy zawodowych, postawy oburzenia i obrony przed nazywaniem gry w pokera hazardem. Mimo że większość badanych (63%) przyznaje, że gra coraz częściej i dłużej oraz na coraz wyższych stawkach, żaden z nich nie wiąże tego z objawami uzależnienia. Niektórzy badani (43%) wyznają, że spędzają w internecie coraz więcej czasu także poza grą, co stanowi kolejne zagrożenie związane z uzależnieniami behawioralnymi. Prowadzone równocześnie z wywiadami badania kwestionariuszowe – z użyciem m.in. kwestionariusza Delta – wykazały, że gracze zawodowi przejawiają wewnętrzne poczucie źródła kontroli, co pozwala im mieć złudzenie kontroli nad sytuacją gry w pokera. Realny poziom ryzyka uzależnienia został sprawdzony za pomocą kwestionariusza CPGI: u 63% badanych pokerzystów problem nie istnieje, 30% wykazuje niski, a 7% umiarkowany poziom ryzyka uzależnienia.

Praca naukowa finansowana ze środków budżetowych na naukę w latach 2015-2019 jako projekt badawczy w ramach programu pod nazwą „Diamantowy Grant” (projekt nr DI2014 000844)

Słowa kluczowe: uzależnienia behawioralne, hazard, poker

Model wielowymiarowej profilaktyki pozytywnej w teorii i praktyce pedagogicznej – dr Katarzyna Jarosz (Uniwersytet Opolski w Opolu)

Autorski model wielowymiarowej profilaktyki pozytywnej to całościowy konstrukt teoretyczny obejmujący założenia teoretyczne oraz empiryczne. Założenia teoretyczne oparte są na teoriach głównych, stanowiących nieodzowną podstawę modelu oraz teoriach szczegółowych (uzupełniających), które mogą być modyfikowane przez autorów, wykorzystujących niniejszy model do budowy programów profilaktycznych skierowanych do danych grup odbiorców. Natomiast założenia empiryczne odnoszą się do metodyki konstruowania programów profilaktycznych.

Założeniem wyjściowym modelu wielowymiarowej profilaktyki pozytywnej jest koncepcja profilaktyki pozytywnej sformułowana przez Krzysztofa Ostaszewskiego oraz wielowymiarowy model ludzkiej egzystencji według K. Popielskiego, który powstał w ramach sformułowanej przez Victora E. Frankla koncepcji logoteorii, korespondującej z nurtem pedagogiki społeczno-personalistycznej Aleksandra Kamińskiego.

Wielowymiarowy model egzystencji opisywany jest jako struktura wielowymiarowego bycia i wielokierunkowego stawania się człowieka, w której wyróżnia się następujące wymiary: biologiczny, społeczny, kulturowy, podmiotowy (osobowościowy) oraz neotyczny.

Teorie szczegółowe wykorzystane do budowy niniejszego modelu wskazują na korelaty poszczególnych wymiarów egzystencji, których proces wspierania i rozwoju jest swoistą drogą prowadzącą do wzmocnienia odporności psychicznej podmiotu. Ponadto mogą być one dobrowolnie dobierane oraz modyfikowane, przez osoby konstruujące dany program profilaktyczny w zależności od indywidualnych potrzeb przejawianych przez odbiorców bezpośrednich, jak i również odbiorców pośrednich.

Przykładem zastosowania tego modelu w praktyce jest program profilaktyczny „Wsparcie wielowymiarowego rozwoju młodzieży”, zrealizowany w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego. Działania profilaktyczne, w postaci cyklu zajęć edukacyjno-socjoterapeutycznych, w tym programie ukierunkowane są na wspieranie i rozwój czynników chroniących w odniesieniu do poszczególnych wymiarów egzystencji. Słowa kluczowe: koncepcja profilaktyki pozytywnej, wielowymiarowy model egzystencji, program profilaktyczny, autorski model, edukacja psychospołeczna

Programy wychowawczo-profilaktyczne w szkole – idea a rzeczywistość – mgr Grzegorz Całek (Uniwersytet Warszawski w Warszawie)

Wraz z wprowadzeniem reformy systemu edukacji w 2017 roku, dotychczasowe dwa szkolne programy (wychowawczy i profilaktyczny) zostały połączone w jeden program wychowawczo-profilaktyczny, który obejmuje między innymi „treści i działania o charakterze profilaktycznym dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów, przygotowane w oparciu o przeprowadzoną diagnozę potrzeb i problemów występujących w danej społeczności szkolnej, skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców” – tyle wyczytamy w artykule 26 ustawy Prawo oświatowe. Ale jest coś jeszcze – ta sama ustawa wskazuje, że program ten jest uchwalany przez radę rodziców w porozumieniu z radą pedagogiczną w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia roku szkolnego. A jak to wygląda w praktyce? Na podstawie 12-letnich doświadczeń w pracy z radami rodziców oraz dyrektorami szkół zaprezentuję w swoim referacie, jak wygląda rzeczywistość jeśli chodzi o planowanie i ewaluowanie działań profilaktycznych w szkołach, w szczególności jaką rolę odgrywają w tym procesie rodzice uczniów.

Słowa kluczowe: profilaktyka, program wychowawczo-profilaktyczny, rada pedagogiczna, rada rodziców, szkoła

Profilaktyka w szkole w perspektywie odbiorców i realizatorów – analiza jakościowa – dr Wiesław Poleszak (Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie)

Profilaktyka zachowań ryzykownych w kształtowaniu poczucia jakości życia młodzieży w placówce opiekuńczo-wychowawczej – mgr Joanna Kata (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

Tendencje relatywistyczne i permissywne sprzyjające dręczeniu rówieśniczemu – dr Karolina Walczak-Człapińska (Uniwersytet Łódzki w Łodzi)

Wartości i normy moralne podlegają obecnie ciągłym przeobrażeniom. Nasilają się bowiem tendencje do relatywnego traktowania norm moralnych. Istotnym czynnikiem decydującym o tym jest sytuacja, zmieniające się okoliczności czy niewydolna kontrola społeczna. Wśród młodzieży obserwuje się coraz częściej przyzwolenie na odstępstwa od uniwersalnych wartości i norm moralnych, a tym samym na moralność permissywną podyktowaną różnymi zmiennymi.

Zjawisko to obserwujemy podczas dręczenia rówieśniczego. Zachowania, które zaliczane są przez badaczy i praktyków do zachowań ryzykownych, sama młodzież postrzega całkiem odmiennie. Działania przemocowe (szczególnie te z zakresu przemocy relacyjnej czy werbalnej) uznawane są przez adolescentów jako niewinna zabawa lub pewien rytuał i jak podają młodzi ludzie są one naturalnie wpisane w życie społeczności szkolnej.

Analizując sytuację bullyingu z perspektywy świadków dręczenia rówieśniczego można wysnuć wniosek, iż działania prospołeczne, altruistyczne zmierzające do pomocy ofiarom są obecnie rzadkością, natomiast przewagę nad nimi zyskuje egoizm, bilans ewentualnych korzyści i strat w wyniku podejmowania działań pomocowych.

słowa kluczowe: dręczenie rówieśnicze, przekonania normatywne, postawy wobec dręczenia rówieśniczego, profilaktyka.

Działania profilaktyczne szkoły wobec używania środków psychoaktywnych przez uczniów – mgr Dawid Gutek (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie)

Wybrane aspekty rozwoju emocjonalnego dzieci w wieku przedszkolnym – Karolina Kępowicz, Oliwia Rejmak, Maria Żebrowska (Koło Naukowe Studentów Psychologii WSEI Innowacje)

Wystąpienie stanowi doniesienie z badań prowadzonych w trzech przedszkolach. Badania zostały przeprowadzone za pomocą Skali Rozwoju Emocjonalnego-SkaRe autorstwa Urszuli Sajewicz-Radtke, Bartosza M. Radtke. Prezentowane narzędzie służy do oceny rozwoju emocjonalnego dzieci w wieku przedszkolnym od 3 do 6 roku życia. Diagnoza odbywała się w odniesieniu do zdolności rozpoznawania oraz rozumienia emocji doświadczanych przez osoby ukazane w różnego typu sytuacjach życiowych. Badana grupa stanowiła 28 chłopców i 32 dziewczynki, łącznie 60 osób. Na podstawie uzyskanych wyników badań wykonano analizę częstości w podziale na płeć.

Słowa kluczowe: rozwój emocjonalny, wiek przedszkolny, dziecko

Przedszkolaki wobec preorientacji zawodowej – aspekty znane i nieznanne – Anna Rosikoń, Monika Kulawiak, Patrycja Piasecka (Koło Naukowe Studentów Psychologii WSEI Innowacje)

Badanie dotyczące preorientacji zawodowej przedszkolaków miało na celu poznanie aktualnej wiedzy dzieci na temat zawodów, umiejętności i przedmiotów, które są związane ze światem zawodowym oraz zasobów własnych przedszkolaków. Badaniem zostało objętych 56 dzieci, 28 dziewczynek i 28 chłopców w przedziale wiekowym 5 - 6 lat. W badaniu

posłużono się wstępną wersją Kwestionariusza do badania preorientacji zawodowej przedszkolaków M. Pawelec i M. Artymiak. Uzyskane wyniki poddane zostały analizie ilościowej oraz jakościowej. Wzbogaciły aktualną wiedzę dotyczącą znajomości zawodów oraz orientacji zawodowej dzieci w wieku przedszkolnym. Wyniki badania będą pomocne w tworzeniu zajęć z preorientacji zawodowej w przedszkolu.

Słowa kluczowe: preorientacja zawodowa, przedszkolaki

Ocenianie i udzielanie informacji zwrotnej – perspektywa dziecka w wieku przedszkolnym – dr Marta Pawelec, dr Małgorzata Artymiak (Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie)

Referat dotyczy badań realizowanych w ramach projektu pt.: Program wzmacniania społeczno-emocjonalnych kompetencji przedszkolaków jako odpowiedź na wymogi nowej podstawy programowej. Celem prowadzonych badań była ewaluacja opracowywanego programu wspierającego rozwój społeczno-emocjonalny dzieci. Istotną była ocena dokonywana przez dzieci uczestniczące w projekcie oraz nauczycieli prowadzących i obserwujących zajęcia. Prowadzone badania pozwoliły dostrzec interesujące prawidłowości związane z ocenianiem przez dzieci zadań, w których uczestniczyły. Spostrzeżenia te wydają się mieć szczególne znaczenie dla nauczycieli oceniających pracę dzieci ich zaangażowanie w proponowane działania i powody utraty zainteresowania tymi aktywnościami. Dostrzeżenie czynników, które decydują o tym, jak dzieci dokonują oceny atrakcyjności i trudności zadań, pozwala udoskonalić metody stosowane w pracy przez nauczyciela, a jednocześnie uniknąć błędów w ocenianiu dzieci przez nauczyciela.

Słowa kluczowe: dziecko w wieku przedszkolnym, ocenianie, kompetencje społeczno-emocjonalne

Kompetencje społeczne a samoocena młodzieży licealnej – Michał Sulej (Koło Naukowe Studentów Psychologii WSEI Innowacje)

Tematem pracy są kompetencje społeczne a samoocena młodzieży licealnej. Zbadana grupa to 38 osób z Liceum Ogólnokształcącego w Lublinie, w wieku 16-17 lat. Problemem badawczym jest zależność poziomu kompetencji społecznych a samooceny wśród młodzieży licealnej. Młodzież licealna została zbadana Kwestionariuszem Kompetencji Społecznych wersją M Anny Matczak i Skalą Samooceny M. Rosenberga w polskiej adaptacji I. Dzwonkowskiej, K. Lachowicz-Tabaczek i M. Łaguny.

Słowa kluczowe: młodzież licealna, kompetencje społeczne młodzieży licealnej, samoocena młodzieży licealnej

Inteligencja emocjonalna i kompetencje społeczne studentów psychologii i medycyny – Marek Wróblewski, Izabela Cabaj, Katarzyna Woźniak (Koło Naukowe Studentów Psychologii WSEI Innowacje)

Wolność i jej ryzykowne aspekty – prof. dr hab. Krystyna Skarżyńska (SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny w Warszawie)

Utrata człowieczeństwa – zagrożenie ostateczne – dr hab. prof. KUL JP II Robert T. Ptaszek (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie)

Na podstawie książki C. S. Lewisa *Koniec człowieczeństwa* charakteryzując proces postępu naukowego i cywilizacyjnego, których miał zapewnić człowiekowi panowanie nad naturą. Pokazując, że po początkowych sukcesach, które rzeczywiście zapewniły człowiekowi panowanie nad przyrodą proces ten generować zaczął poważne problemy. Ich głównym źródłem był fakt, że ludzie zapragnęli zapanować także nad swoją naturą i stworzyć „nowego człowieka”. Próby te nie uczyniły jednak ludzi lepszymi i bardziej wolnymi. A jednym z możliwych, a zarazem niebezpiecznych efektów tych działań, które wciąż są kontynuowane, może być koniec tego, co określamy terminem „człowieczeństwo”.

Słowa kluczowe: Clive S. Lewis, natura ludzka, prawo naturalne, normy moralne

W kierunku profilaktyki opartej na wiedzy. Kropla drąży skalę... – dr hab. Krzysztof Ostaszewski (Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie)

Profilaktyka oparta na wiedzy powoli przebija się do świadomości specjalistów i realizatorów działań profilaktycznych. Jest to długi i mozolny proces, w którym trzeba pokonać bariery mentalne, organizacyjne i kulturowe. Należy również zauważyć, że zastosowanie w praktyce osiągnięć nauki w takich dziedzinach jak profilaktyka czy wychowanie wymaga znacznie dłuższego czasu niż w na przykład w dziedzinie medycyny naprawczej, informatyce czy biotechnologii. Dlatego w profilaktyce bardzo pożądane jest aktywne wspieranie naukowych rozwiązań i programów, aby móc przekonać wszystkich niezdecydowanych partnerów z sektora edukacji, zdrowia, jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych. Rozwój naukowego nurtu profilaktyki zachowań ryzykownych młodzieży opiera się na refleksji teoretycznej, wynikach badań empirycznych i doświadczeniach praktycznych we wdrażaniu działań profilaktycznych. W profilaktyce opartej na wiedzy głównym obiektem zainteresowań są czynniki i mechanizmy chroniące przed rozwojem niepożądanych zachowań oraz ich związki (interakcje) z czynnikami ryzyka. U podstaw takiego myślenia leży m.in. koncepcja resilience, która wyjaśnia fenomen dobrego funkcjonowania mimo niekorzystnych warunków rozwoju, i która opisuje mechanizmy wpływu czynników ryzyka i czynników chroniących na zachowanie człowieka (w tym przypadku na powstawanie zachowań ryzykownych młodzieży). Koncepcja resilience i inne koncepcje rozwoju człowieka, wzmacniają w profilaktyce podejście pozytywne, którego istotą jest całościowe myślenie o zdrowiu, rozwoju i wychowaniu. Pozytywna profilaktyka koncentruje się na wspieraniu zdrowych relacji rodzinnych i społecznych młodzieży oraz na trosce o nieskrępowany dostęp młodych ludzi do prorozwojowych zasobów. Do jej obiecujących kierunków należy wzmacnianie konstruktywnych relacji dziecko– rodzice, tworzenie pozytywnego klimatu w szkole, rozwijanie wsparcia znaczących osób dorosłych, rozwijanie konstruktywnych form aktywności pozaszkolnej.

słowa kluczowe: profilaktyka oparta na wiedzy, czynniki ryzyka, czynniki chroniące, pozytywna profilaktyka, zachowania ryzykowne, dzieci, młodzież

Deklaracja orientacji homoseksualnej u nastolatków – wspierać czy powstrzymywać? – dr Andrzej Margasiński (Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie)

Wypalanie się w rolach społecznych – konteksty profilaktyki i terapii – dr Piotr Kwiatkowski (Uniwersytet Wrocławski we Wrocławiu)

Uczeń uzależniony od Internetu – konteksty profilaktyczne i terapeutyczne – prof. dr hab. Zdzisław Bartkowicz (Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie)

Zagrożenie uzależnieniem od Internetu to jedno z najgroźniejszych zagrożeń związanych z komunikacją elektroniczną. Wciąż jednak jest ono bagatelizowane przez rodziców i szkołę, mimo, że dotknięty nim uczeń ma zaburzone relacje z rówieśnikami jak i rodzicami, a jego funkcjonowanie szkolne stanowi poważny problem dla nauczycieli. Profilaktyka uzależnienia uczniów od Internetu to wielkie wyzwanie dla szkoły, które może ona podjąć i realizować we współpracy z rodzinami uczniów zagrożonych uzależnieniami behawioralnymi. Doświadczenia ostatnich lat dowodzą, że możliwa jest skuteczna terapia uzależnienia od Internetu a podstawowa strategia opiera się na założeniach terapii kognitywno-behawioralnej.

Słowa kluczowe: uzależnienie od Internetu, uzależnienia behawioralne, profilaktyka uzależnień, terapia uzależnień

Psychospołeczne mechanizmy i konsekwencje cyberzaburzeń: od lawiny informacyjnej do depersonalizacji – dr hab. prof. UT-H Mariusz Jędrzejko (Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny w Radomiu; Centrum Profilaktyki Społecznej w Warszawie)

Cyberzaburzenia zostały włączone w 2018 roku do Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób. Po latach dyskusji uznano występowanie ich specyficznych i powtarzalnych cech oraz zdiagnozowano realne zagrożenia dla zdrowia psychosomatycznego a także dobrostanu człowieka. Autor prezentuje najnowszą wiedzę naukową o mechanizmach i rozwoju cyberzaburzeń, wskazuje na czynniki im sprzyjające – na poziomie społecznym, biologicznym, osobowościowym – oraz kluczowe czynniki ochronne. Problem jest opisywany w perspektywie doniesień naukowych i praktyki zawodowej autora w pracy z dziećmi oraz dorosłymi z cyberzaburzeniami.

Czy Polska może wybić się na trzeźwość? Kompetencje POKOLENIA 1918 i POKOLENIA 2018 w zakresie profilaktyki problemów alkoholowych – dr hab. prof. WSNS Krzysztof Wojcieszek (Pedagogium Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Warszawie)

Jak wiele krajów europejskich Polska charakteryzuje się niekorzystnymi wskaźnikami w zakresie problemów alkoholowych. Najpoważniejszym z nich jest częste przekraczanie obiektywnej bariery trzeźwości (pijaństwo) przez zbyt wielu obywateli. Mamy kilkunastoprocentową grupę osób pijących ponad 30 litrów czystego alkoholu rocznie i z drugiej strony „milczącą większość”, która spożywa go bardzo mało lub wcale (wg Raportu WHO – 32 % abstynentów powyżej 15 roku życia). Prawie połowa konsumentów napojów alkoholowych spożywa go rocznie na poziomie 10 % średniego spożycia krajowego per capita, konsumując zaledwie około 4 % wolumenu rynkowego. Czy stan w którym mniejszość „narzuca swą narrację” większości (75%) może zostać przewyższony? Jakie działania spowodują ewentualną, tak pożądaną, zmianę ku trzeźwości? W referacie spróbuję pokazać w jaki sposób taka przemiana już się dokonała w latach 1880-1930 i porównać ówczesny stan z obecnym. Referat odnosi się do poziomu profilaktyki populacyjnej i powszechnej edukacji zdrowotnej. Ze względu na to, że obecny stan problemów alkoholowych jest być może największym wyzwaniem społecznym w Polsce i może zablokować wszystkie dziedziny rozwoju - omawiane zagadnienie dotyka kluczowych aspektów zdrowia społecznego Polaków. Tłem rozważań jest przyjęty w lutym 2018 Narodowy Program Trzeźwości, zwłaszcza warunki i szanse jego realizacji. Słowa kluczowe: pedagogika społeczna, profilaktyka populacyjna, alkohol, problemy alkoholowe, pozytywna zmiana.

Adolescencyjna desynchronizacja rozwoju poznawczego kory przedczołowej i limbicznego układu nagrody oraz jej rola w indukcji zachowań ryzykownych nastolatków

Iwona Łuszczewska-Sierakowska¹, Roman Chwedorowicz², Tadeusz Studziński²

¹Katedra Anatomii Człowieka, Zakład Anatomii Prawidłowej, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

²Instytut Medycyny Wsi w Lublinie

Najbardziej dynamiczny proces neuropsychologicznego rozwoju i formowania struktur i funkcji kory mózgowej u człowieka, obejmujący całą dekadę (10-19 rok życia), uznany został przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) za adolescencję. Czas tego rozwoju charakteryzuje się zintensyfikowanym reagowaniem afektywnym, chwiejnością emocjonalną, zwiększoną wrażliwością na rówieśnicze relacje społeczne i nadwrażliwością na zranienia i urazy psychiczne. W adolescencyjnym rozwoju pojawiają się zachowania o cechach wysokiej ryzykowności, powiązanej z obniżonym poziomem lęku i podwyższoną brawurą, poszukiwaniem nowości poznawczych i przygód oraz zwiększonym pędem do zabawy i nawiązywania rówieśniczych relacji społecznych, jak również i doświadczania alkoholowej inicjacji i działania psychoaktywnych substancji. Wyniki współczesnych badań neuroobrazowania udowodniły zwiększone tempo rozwoju limbicznego układu nagrody w porównaniu z relatywnie spowolnionym rozwojem kontrolnego układu poznawczego przedczołowej kory mózgowej. Największe różnice w rozwoju i aktywności tych dwu układów, stwierdzono w adolescencji wczesnej (10 – 13 rok życia) oraz fazie kolejnej (14 – 17 rok życia) i uznano je za desynchronizację rozwojową między niższą, kontrolną aktywnością układu poznawczego a wyższą limbicznego układu nagrody. Powyższy mechanizm neuropsychologicznych funkcji, nazwany podwójnym modelem regulacji, z przewagą układu limbicznego w adolescencji, zwiększa motywację do poszukiwania nowych, poznawczych, a także i sensacyjnych przeżyć emocjonalnych, przy braku zrównoważonej samokontroli ze strony poznawczego mechanizmu przedczołowej kory mózgowej. Struktury i funkcje tego modelu zostały potwierdzone wynikami badań

prowadzonych zarówno na zwierzętach doświadczalnych, jak i w rozwoju sieci wzbudzeń podstawowych i centralnej sieci wykonawczej u nastolatków. Picie alkoholu w adolescencji uszkadza selektywnie struktury i funkcje neuropsychologiczne głównych sieci neuronalnych mózgu, których cechy różnią się istotnie od mózgu dziecięcego i osób dorosłych. Podkreślić należy, iż wielkość powiązania przyczynowego alkoholizmu u dorosłych z inicjacją picia adolescentycznego oceniana jest na ok. 70%, z całości czynników sprawczych choroby alkoholowej. Uzasadnia to konieczność podejmowania działań prewencyjnych, obejmujących pokolenie, określane współcześnie jako generacja Z, na poziomie indywidualnym, rodzinnym, edukacyjnym i społecznym w przeciwdziałaniu chorobie alkoholowej i narkomanii. Uznanie międzynarodowe, a także krajowe, uzyskał w ostatnich latach Program Wzmacniania Rodziny dla rodziców i młodzieży w wieku 10-14 lat, którego dysponentem jest Pozarządowa Fundacja na Rzecz Zapobiegania Narkomanii MARATON. Program ten spełnia wymagania i przepisy ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu alkoholizmowi i narkomanii, stawiane programom profilaktycznym, i zasługuje w pełni na merytoryczne i formalne poparcie realizatorów w zakresie profilaktyki uniwersalnej i selektywnej.

Kierunki działań profilaktycznych w świetle wyników badań w projekcie „System oddziaływań profilaktycznych w Polsce” – dr Wiesław Polepszak (Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie)

Słowa kluczowe: adolescencja, dojrzewanie, układ limbiczny, zachowania ryzykowne

Orientacja pozytywna i poczucie humoru a sposoby radzenia sobie ze stresem u studentów psychologii i informatyki – mgr Aneta Kruk (WSEI)

Pozytywne nastawienie i dobry humor to zasoby, które pomagają człowiekowi w radzeniu sobie z wyzwaniami dnia codziennego. Natężenie i różne style poczucia humoru oraz pozytywne podejście do życia są zależne od indywidualnych predyspozycji człowieka, wieku, kultury, miejsca zamieszkania, środowiska rodzinnego czy wychowania. Poszukiwanie optymistycznych aspektów życia oraz umiejętność żartowania i śmiania się, nie tylko zmniejszają napięcie związane ze stresem, ale ułatwiają czerpanie radości z życia. Ma to szczególne znaczenie u studentów doświadczających silnych bodźców stresogennych. Celem badań było znalezienie odpowiedzi na pytania czy orientacja pozytywna i poczucie humoru mają wpływ na radzenie sobie ze stresem oraz czy aspekty te są różnią się w zależności od kierunku studiów: psychologii i informatyki.

Postery

Nowe substancje psychoaktywne - charakterystyka i zagrożenia. Opis kluczowych nowych substancji psychoaktywnych i ich wpływ na zagrożenia zdrowotne. Analizie poddano substancje jakie w 2018 roku trafiły do Centrum Profilaktyki Społecznej. - dr hab. prof. UT-H Mariusz Jędrzejko (Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny w Radomiu; Centrum Profilaktyki Społecznej w Warszawie)

Cyberzaburzenia - rozwój problemu z perspektywy zmian w OUN - dr hab. prof. UT-H Mariusz Jędrzejko (Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny w Radomiu; Centrum Profilaktyki Społecznej w Warszawie)

Problem współczesnej profilaktyki. Zjawisko wirtualizacji życia codziennego a zachowania konsumenckie – Karolina Adamek (student WSEI), Kamil Mazur (student WSEI)

Celem pracy jest przedstawienie tendencji zmian zachowań konsumentów w kierunku wirtualizacji. W niniejszej pracy scharakteryzowano poszczególne trendy oraz dokonano próby zidentyfikowania współzależności występujących między nimi. Jako metodę badawczą wybrano badania wtórne, polegające na analizie zróżnicowanych informacji z zakresu marketingu, zarządzania i socjologii oraz badania niezależnej agencji badawczej. Efektem przeprowadzonej analizy jest potwierdzenie tezy o zależności występującej pomiędzy wirtualizacją, a zachowaniami konsumenckimi. Zgromadzone dane empiryczne pozwalają stwierdzić, że analizowane zjawisko jest wyraźnie dostrzegane oraz ma znaczący wpływ na zmiany zachowań konsumentów. Waga opisywanych zjawisk jest znacząca, zarówno dla firm, jak i dla społeczeństwa. Przedsiębiorstwa dzięki poznaniu nowych trendów konsumpcji, mogą tak kształtować swoją ofertę, aby wpisywała się ona w ideę opisywanych trendów, maksymalizując tym samym swoje korzyści. Wyniki przeprowadzonych badań wyznaczają także kierunek przyszłych prac badawczych ukierunkowanych na pogłębione zbadanie zjawisk.

Słowa klucze: zachowania konsumenckie, wirtualizacja